

Äldre på undantag

– en granskning av nedskärningarna i Stockholms äldreomsorg 2003-2006.

En färsk undersökning som Opus Opinion gjort på uppdrag av TV 4 visar att förtroendet för Stockholms äldreomsorg är mycket lågt. 46 procent av stockholmarna har litet förtroende för äldreomsorgen och endast 14 procent tror att de får en bra vård när de blir gamla. Tyvärr finns det fog för oron.

Sedan 2002 har mer än 1700 platser i äldreboenden försvunnit i Stockolm. Boenden har avvecklats, planerade nybyggen har stoppats eller bantats och över 1000 servicelägenheter har omvandlats till vanliga bostäder för pensionärer utan behov av dygnet runt-vård och fler är på väg att omvandlas.

Avvecklingen av äldreomsorg i Stockholm stämmer väl överens med utvecklingen på riksplenet, där 15 000 platser försvunnit under den senaste mandatperioden.

Sedan maktskiftet 2002 har socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet drivit en politik som konsekvent missgynnat stadens äldre. Besparingar, avveckling och omvandling präglar verkligheten ute i stadsdelarnas omsorg.

I majoritetens budget för 2006 satsas inte en enda ny krona på stadens äldre – tvärtom sparas över 40 miljoner med hänvisning till ett minskat behov av äldreomsorg i stadsdelarna.

Under åren 1999-2002 ansvarade folkpartiet för äldreomsorgen i Stockholm. På fyra år ökade äldreomsorgens resurser med sammanlagt 1,3 miljarder. Mer än 500 nya bostäder byggdes för äldreomsorgen. En rad viktiga reformer för ökad kvalitet och valfrihet genomfördes. Utvecklingen har vänts till avveckling.

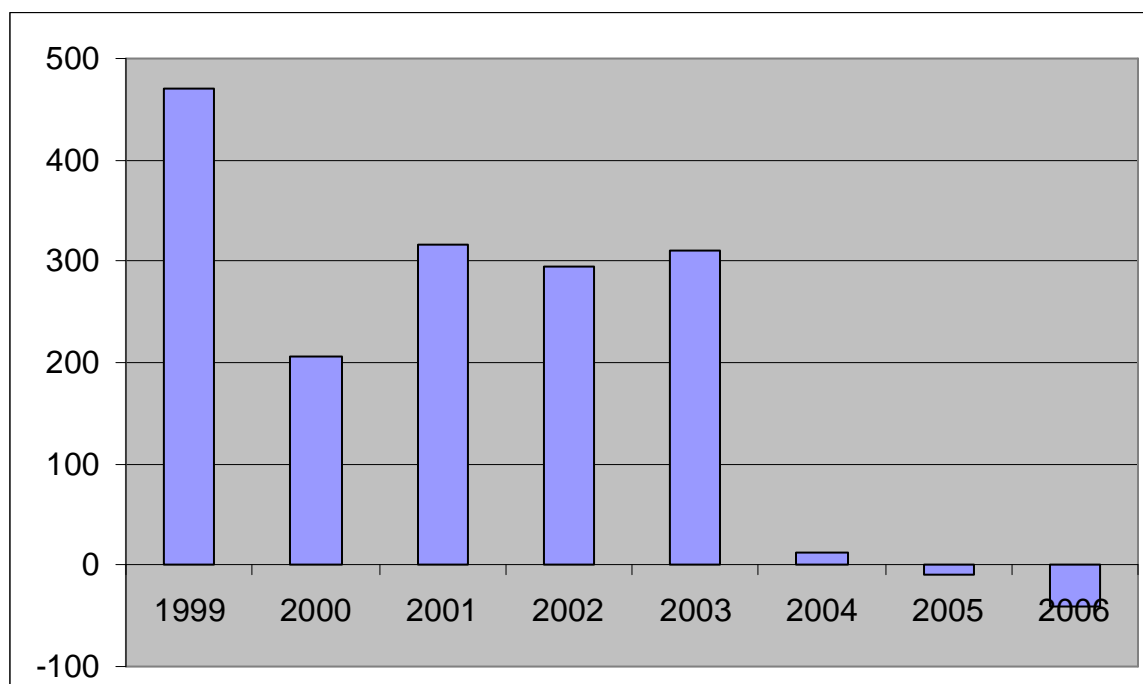
I den här rapporten visar vi hur smygbesparingen sker, och hur effekterna drabbar de äldre i form av bland annat avvecklade boenden. Vi presenterar också våra förslag för en värdig äldreomsorg i Stockholm.

Folkpartiet

1. Satsningar har vänts till besparingar

Under 1998-2002 ökade äldreomsorgens resurser med 1,3 miljarder, eller nästan 30 procent. Även 2003 skedde satsningar, men därefter har det tagit stopp. Under 2004 och 2005 ökade äldreomsorgens resurser med sammanlagt ynka femton miljoner kronor. 2006 års budget innebär besparingar på stadsdelarnas äldreomsorg med 41 miljoner. Ingen kompensation för pris- och löneökningar har tillkommit.

Förändrade satsningar på äldreomsorgen 1999-2006, miljoner kronor per år.

Källa: Stockholms stads budget

Kris i stadsdelarnas äldreomsorg

De omfattande nedskärningarna på äldreomsorgen har skapat en akut kris i stadsdelarna. I bokslutet för 2004 var det samlade underskottet för äldreomsorgen 61 miljoner kronor.

(Källa: Stadsdelarnas bokslut 2004)

2005 års bokslut ser även det dystert ut. Då interna transaktioner och resultatdisposition räknas in, visar stadsdelarna nu totalt sett ett litet överskott, men 9 av 18 stadsdelar går med underskott i äldreomsorgen. Vantör visar det största underskottet med 16,1 miljoner. Ett flertal har använt interna transaktioner och resultatdisposition för att finansiera sina underskott, vilket i praktiken betyder att stadsdelarna inte anslår tillräckliga resurser till äldreomsorgen och därför måste använda pengar från andra verksamheter eller från tidigare års överskott.

(Källa: Stockholms stads bokslut 2005, samt stadsdelarnas bokslut 2005)

2. Konsekvenser av nedrustning och misskötsel

”Äldreomsorgen brottas med olika problem, som bl.a. kan härledas till de senaste årens budgetöverskridande. Ambitionen att få ekonomin i balans är så stark att den viktiga diskussionen och dialogen om verksamhetens mål och mening kommer i skymundan.”

Citatet är hämtat ur Äldreinspektörernas granskning av äldreomsorgen i Spånga-Tensta 2005

Följderna av nedrustningen i äldreomsorgen märks genom att platser i vård- och omsorgsboenden försvinner och den omsorg som ges blir allt knappare.

Under 1998-2002 byggdes mer än 500 nya bostäder i äldreomsorgen i Stockholm. Gamla sjukhem renoverades eller ersattes av nya. Många människor som tidigare tvingats dela rum mot sin vilja fick en egen bostad, och köerna byggdes bort.

Vänstermajoriteten har vänt utveckling till avveckling. Nybyggandet har i det närmaste upphört. Socialdemokraternas vallöfte om 500 nybyggda seniorlägenheter i hyresrätt varje år, har inte resulterat i mer än 18 nybyggda seniorlägenheter (Källa: Micasa Fastigheter AB). Istället pågår en omvandling av servicehus till vanliga lägenheter för pensionärer i mycket snabb takt.

Avvecklade, stoppade och omstrukturerade äldreboenden 2003- juni 2006

Dessa äldreboenden inkluderar inte omvandlade servicehus, utan äldreboenden som lagts ned, stoppats eller omstrukturerats. Siffrorna avser nettoantalet av försvunna platser. Om ett nedlagt boende har ersatts med ett annat, har endast mellanskillnaden räknats. Följande äldreboenden är berörda:

Farsta: Stopp för nytt boende Farsta strand	65-70 platser
Hässelby-Vällingby: Stopp för nytt boende kv. Räknestickan	ca 60 platser
Östermalm: Ombyggnad av Gärdets sjukhem	ca 80 platser
Liljeholmen: Gröndals servicehus avvecklas	33 platser
Enskede-Årsta: Avveckling av Sköntorps servicehus	123 platser
Vantör: Rågsveds äldrecentrum avvecklas	27 platser
Norrmalm: Delar av Väderkvarnen omstruktureras	16 platser
Skärholmen: Vårbergs sjukhem läggs ned	265 platser

Summa: Minst 669 platser

Omvandling av servicehus

2004 påbörjades omvandlingen av servicehus till vanliga lägenheter för pensionärer. Huvuddelen av omvandlingen har drivits fram av ekonomiska skäl, på grund av stadsdelarnas behov av att spara pengar i äldreomsorgen. Seniorlägenheter utan särskild service för de boende är avsevärt billigare för kommunen än servicehus. Följande servicehus är hittills omvandlade:

Hässelby-Vällingby: Hässelby Gård	137 platser
-----------------------------------	-------------

Hässelby-Vällingby: Skolornten	32 platser
Kista: Akalla	90 platser
Norrmalm: Riddarsporren	112 platser
Norrmalm: Dalagatan	40 platser
Östermalm: Rio	70 platser
Östermalm: Floragatan	36 platser
Östermalm: Dianagården	32 platser
Maria-Gamla stan: Skinnarviken	165 platser
Maria-Gamla stan: Mälteriet	126 platser
Hägersten: Axelsberg	75 platser
Vantör: Rågsved	39 platser
Skärholmen: Frösätra	80 platser

Summa: 1034 platser

Dessa platser har redan omvandlats till seniorlägenheter, eller är under ombyggnation. Majoriteten har nu sent omsider beslutat att inte fatta fler beslut om omvandling av servicehus, men det finns servicehus som fått ett beslut men ännu inte omvandlas. Långbrobergs sjukhem i Älvsjö, med 91 platser, ska omvandlas nästa år enligt fattat beslut. Majoriteten har inte visat någon vilja att rädda Långbroberg. Sammanlagt omfattar alltså planerade och genomförda nedläggningar 1125 platser.

Totalt har alltså beslut fattats om att stoppa, omvandla och avveckla över minst 1794 platser i olika typer av äldreboenden under de senaste åren.

Avvecklingstakten för stadens äldreboenden under de senaste tre åren har varit mer än tre gånger så hög som nybyggnadstakten under den förra mandatperioden.

Mönstret stämmer väl överens med utvecklingen i Sverige, där 15 000 platser i äldreboenden försvunnit under den senaste mandatperioden, enligt en undersökning som TV 4 nyligen presenterat.

Seniorbostad – servicehus utan service?

De seniorlägenheter som blir lediga i takt med att servicehus omvandlas fördelas till pensionärer av bostadsförmedlingen. Den som har särskilda sociala eller medicinska skäl till att få en seniorbostad, får gå före i kön. Av de 188 seniorlägenheter som förmedlades under 2005, gick 53 stycken till personer med förtur (källa: Stockholms stads bostadsförmedling). Människor med sociala och medicinska skäl, som i många fall skulle ha behövt en plats i servicehus, men som nekats plats.

Seniorbostäderna har alltså i många fall i praktiken blivit servicehus utan service.

Restriktiv biståndsbedömning

Stadsdelarnas recept för att klara sparkraven i äldreomsorgen stavas restriktiv biståndsbedömning. I exempelvis Hägersten skriver majoriteten rakt ut i sin verksamhetsplan att biståndsbedömningen i äldreomsorgen ska bli mer restriktiv.

”Inom äldreomsorgen pågår ett aktivt arbete med restriktivare biståndsbedömning samt avveckling av lokaler.”

Citatet är hämtat ur SDN Hägerstens verksamhetsplan för 2005.

Från förra årets statistik kan vi se att andelen som får vård- och omsorgsboende av de allra äldsta, över 95 år, minskat betydligt. Istället har andelen med hemtjänst ökat. Andelen äldre som blir beviljade plats i servicehus har minskat i alla åldersgrupper. Det betyder att människor som skulle behöva någon form av särskilt boende, får nöja sig med några timmars hemtjänst.

Ingen makt över sitt boende

”Varför får man inte välja äldreboende? Finns det ingen valfrihet?”

En av de vanligaste frågorna till Äldreombudsmannen, enligt Äldreombudsmannens årsrapport för 2005.

Äldre människor som behöver plats i äldreboende har sedan 2002 rätt att välja vilken kommun de vill bo i. Inom Stockholms stads gränser stannar dock den valfriheten. Äldre tvingas bo kvar i sin stadsdel, även om önskemål finns att bo någon annanstans, exempelvis närmare vänner och anhöriga. Äldreombudsmannen tar upp problemet i sin årsrapport för 2005, där det framkommer att biståndshandläggare sagt nej till servicehus eller vård- och omsorgsboende när den äldre haft önskemål om en annan stadsdel.

”Känner mig kränkt att bli erbjuden plats på det boende jag absolut inte kan tänka mig. Jag har hemska upplevelser från det stället.”

Citatet är hämtat ur Äldreombudsmannens årsrapport för 2005.

Siffror – svart på vitt

- Sedan 2002 har totalt mer än 1700 platser i äldreboenden försvunnit i Stockholm. Inräknat Långbroberg, där beslut finns, men omvandlingen ännu inte skett, närmar sig siffran 1800
- Över 1034 platser i servicelägenheter har omvandlats till vanliga bostäder och ytterligare 91 platser väntar på omvandling
- 9 av 18 stadsdelar går med underskott i äldreomsorgen
- Endast 18 nya seniorlägenheter har byggts under mandatperioden, trots socialdemokraternas löfte om 500 nybyggda seniorlägenheter i hyresrätt varje år
- 1998-2002 byggdes mer än 500 nya platser för äldreomsorgen
- I majoritetens budget för 2006 sparar majoriteten 41 miljoner kronor på äldreomsorgen
- 1998-2002 ökade resurserna till äldreomsorgen med 1,3 miljarder kronor

2. Äldreomsorg i folkpartiets Stockholm

Ordentliga resurser till äldreomsorgen

Det är inte acceptabelt att den som har behov av och vill bo i särskilt boende tvingas bo kvar hemma eller att den som behöver hemtjänst inte får det. För det krävs tillräckliga resurser. I årets budget satsar folkpartiet 86 miljoner kronor mer än majoriteten på äldreomsorgen. Vi lovar att även i fortsättningen satsa tillräckliga resurser för att alla som behöver omsorg ska få det.

Rädda Långbrobergs servicehus

Det finns ett beslut fattat om att Långbrobergs servicehus ska omvandlas till seniorboende. Ett brev har utgått till de boende med information om detta. Omvandlingen ska vara färdig nästa sommar. Långbroberg är ett i raden av servicehus som omvandlas i alltför snabb takt. Än finns tid att rädda Långbroberg. Folkpartiet lovar att arbeta för att beslutet om Långbrobergs rivs upp.

Ökad valfrihet – inför äldreomsorgspeng

Stadsdelsarresten måste stoppas. Det är oacceptabelt att valfriheten för äldre stannar vid Stockholms stads gränser. Folkpartiet införde valfrihet i hemtjänsten. Vi vill gå vidare med att införa ett pengsystem för valfrihet i boendet, som fungerar så att den äldre som behöver hjälp själv får välja var hon vill bo, oavsett stadsdel.

Kvalitetsgaranti – och kompensation

Den äldre ska veta vad hon har rätt att förvänta sig av vården och omsorgen. Folkpartiet vill därför införa individuella kvalitetsgarantier för dem som får äldreomsorg, där den enskilda personen får veta exakt vad hon har rätt till och kan förvänta sig. Om äldreomsorgen inte lever upp till vad den lovar måste misstagen rättas till och den äldre kompenseras. Det innebär att om en person behöver ta hjälp av andra för att klara något när omsorgen uteblir, ska kompensation för detta utgå.

Mångfald i boendeformer

Alla människor är olika och har olika behov. Äldreomsorgen bör vara anpassad efter det. Därför behövs en mångfald av olika boenden, exempelvis servicehus, seniorlägenheter, gruppboenden för dementa och särskilda boenden. Seniorlägenheter har en viktig roll att fylla, men de bör inte komma till på bekostnad av andra boendeformer.

Korttidsvård utomlands

Korttidsvård utomlands har visat sig kunna fungera för en del äldre. Sol och värme kan ha en positiv effekt på tillfrisknandet. Det behöver inte heller vara dyrare än vård i Sverige. Folkpartiet har därför initierat att staden ska kunna erbjuda biståndsbedömd korttidsvård utomlands som en del av stockholmarnas valmöjligheter.

Dokumentet om mig själv

Alla människor har olika behov och alla ska ha rätt att bemötas med respekt i äldreomsorgen. För att på bästa sätt kunna ta tillvara den enskildas behov och önskemål, ska äldre stockholmare erbjudas att fylla i ett ”dokument om mig själv”, med svar på frågor om vardagliga ting och personliga intressen. Dokumentet är till för att personalen på bästa sätt ska kunna tillgodose behov och önskemål.

Ökat stöd till anhörigvårdare

Anhörigas insatser i äldreomsorgen är ovärderliga. Människor som vårdar sina anhöriga i hemmet får dock ofta inte tillräckligt stöd. Folkpartiet vill ge ökat stöd och avlastning till människor som vårdar sina anhöriga, exempelvis med korttidsboenden, växelvård, avlösning, dagverksamhet, utbildning och hemvårdsbidrag. Den uppsökande verksamheten bör prioriteras i stadens arbete med anhörigstöd.

Stöd till frivilligorganisationer

Frivilligorganisationer utgör ett viktigt komplement inom äldreomsorgen och bör uppmuntras och stödjas. Många arbetar inom organisationernas ram bland annat med social verksamhet av olika slag. För många äldre är deras insats ovärderlig. Folkpartiet vill därför öka stödet till och samarbetet med frivilligorganisationerna, exempelvis genom att bistå med lokaler och möjligheter att inrätta trygghetsringningar i hela staden.

Öppna dagverksamheter

De öppna dagverksamheterna fyller en viktig funktion för många äldre. Det är viktigt att det finns platser där äldre kan träffas och knyta nya kontakter utan att biståndsbedömning är nödvändig. Folkpartiet vill arbeta för att fler dagverksamheter utan krav på biståndsbedömning ska kunna startas.

Bättre mat

Mat ska innebära glädje. Tyvärr får många äldre inte tillräckligt bra mat. Folkpartiet vill åter ge maten och måltiden en central roll i äldreomsorgen. Vi vill därför att det vid varje äldreboende ska finnas en person som ansvarar för kostutveckling. Denna ska få fortbildning från staden. Genom pengsystem och valfrihet vill vi dessutom gynna framväxten av mindre entreprenörer och småskalighet, vilket sannolikt också skulle få mer positiva effekter.

Bilaga. Avvecklade, stoppade och omstrukturerade äldreboenden, beslutsdatum och nettoplatser

Farsta: Stopp för nytt boende Farsta strand

- 2002-05-28: Stadsdelsförvaltningen föreslår i tjänsteutlåtande *dnr530-181/2002* fortsatt hantering av ett sedan länge planerat äldreboende med 65-70 platser. Förslaget bifalls.
- 2003-05-22: Stadsdelsnämnden beslutar att avbryta projekteringen av äldreboendet. *Tjänsteutlåtande dnr 303-177/2003 föreligger.*
- Antal försvunna platser: 65-70

Hässelby-Vällingby: Stopp för nytt boende kv. Räknestickan

- 2003: Råcksta äldreboende med 110 platser läggs ned
- 2004-04-20: Stadsdelsnämnden beslutar att avstå från att utnyttja mark i kvarteret Räknestickan för ett långtgående planerat äldreboende på ca 60 platser. Nämnden beslutar samtidigt att ge förvaltningen i uppdrag att undersöka möjligheterna att finna en lokalisering och planera för ett nytt centrumnära äldreboende med max 60 lägenheter för heldygnsomsorg. Nämnden ger också förvaltningen i uppdrag att planera för 18 nya lägenheter i gruppboende. *Tjänsteutlåtande dnr 532-229/2004 föreligger.* Ett förslag om ett äldreboende med 60 platser har inte presenterats. Däremot finns planer för de 18 lägenheterna i gruppboende.
- Antal försvunna platser: Hässelby- Vällingby har inrättat ett antal nya platser för att ersätta de 110 platser som försvunnit när Råcksta äldreboende som tidigare lagts ned, bland annat de 18 nya lägenheterna som planeras. De 60 planerade platserna i kv Räknestickan är inte ersatta med ett nytt boende. Nettoantalet försvunna platser är alltså minst 60.

Östermalm: Ombyggnad av Gärdet 2005

- 2005-05-23: Kommunfullmäktige beslutar om investeringsram för ombyggnation av Gärdets sjukhem till 100 platser. *Tjänsteutlåtande dnr 314-4492/2004 föreligger.*
- Antal försvunna platser: Gärdet hade tidigare 230 platser. Det ombyggda Gärdets sjukhem planeras till 100 platser. Samtidigt har ett 50-tal platser tillkommit i stadsdelen, varför nettot av försvunna platser blir ca 80.

Liljeholmen: Gröndals servicehus avvecklas

- 2003-03-20: Liljeholmens stadsdelsnämnd hemställer till kommunstyrelsen om att avveckla Gröndals servicehus inklusive gruppboendet.
- 2003-06-27: Kommunstyrelsen tillstyrker hemställan. *Tjänsteutlåtande dnr 327-1423/2003 föreligger.*
- Antal försvunna platser: 33

Enskede-Årsta: Sköntorps servicehus avvecklas

- 2003-03-27: Enskede-Årsta stadsdelsnämnd fattar beslut om att avveckla Sköntorps servicehus och hemställer till kommunstyrelsen om detta.
- 2003-06-27: Kommunstyrelsen tillstyrker hemställan. *Tjänsteutlåtande 327-1257/2003 föreligger.*
- Antal försvunna platser: 123

Vantör: Rågsveds äldrecentrum avvecklas

- 2004-09-23: Vantörs stadsdelsnämnd hemställer till kommunstyrelsen om att få avveckla en del av Rågsveds äldrecentrum.
- 2004-12-08: Kommunstyrelsen godkänner hemställan. *Tjänsteutlåtande dnr 327-4011/2004 föreligger.*
- Antal försvunna platser: 66 platser försvann i och med avvecklingen. 39 av dessa omvandlades till seniorboende och redovisas därför bland de omvandlade servicehusen. 27 platser avvecklades helt.

Norrmalm: Delar av Väderkvarnen omstruktureras

- 2005-05-19: Norrmalms stadsdelsnämnd hemställer hos kommunstyrelsens ekonomiutskott om godkännande av omstrukturering och ombyggnad av servicehuslägenheter inom Väderkvarnens äldreboende för att ersätta Magnoliagården plan 2 som avvecklas. *Tjänsteutlåtande dnr 303-198/2005 föreligger.*
- 2005-09-21: Kommunstyrelsens ekonomiutskott godkänner hemställan. *Tjänsteutlåtande dnr 327-2241/2005 föreligger.*
- Antal försvunna platser: Magnoliagården plan 2 avvecklas och därmed försvinner 52 platser. Dessa ersätts med 36 nya platser, varvid 16 platser helt försvinner.

Skärholmen: Vårbergs sjukhem läggs ned

- 2006-01-26: Skärholmens stadsdelsnämnd hemställer till kommunstyrelsen om att avveckla Vårbergs sjukhem.
- 2006-04-05: Kommunstyrelsen beslutar att godkänna hemställan. *Tjänsteutlåtande dnr 308-415/2006 föreligger.*
- Antal försvunna platser: 301 platser avvecklas och ersätts med 36 nya platser. Det innebär att nettot av försvunna platser blir 265.

Servicehus som omvandlats till seniorbostäder

- Sammanställning finns i Stockholms stads bokslut för 2005

ERROR: syntaxerror
OFFENDING COMMAND: --nostringval--

STACK:

(Aldre pa undantag 2006)
/Title
()
/Subject
(D:20080711140706)
/ModDate
()
/Keywords
(PDFCreator Version 0.8.0)
/Creator
(D:20080711140706)
/CreationDate
(SLKMAH)
/Author
-mark-